

Drive-in-theater op de Afsluitdijk

Halverwege de Afsluitdijk, nog net op Friese bodem, maken de theatermakers van Buog en tientallen vrijwilligers de voorstelling *Leeghwater*. Locatietheater op de meest desolate plek van Nederland. | DOOR: ERIC DE RIJTER |

De voorstelling *Leeghwater* begint al bij de Afsluitdijk. Aan weerszijden melden de bezoekers zich op een verzamelplek en stemmen af op een voor de gelegenheid in het leven geroepen radiostation. Verder rijdend over de Afsluitdijk bevinden ze zich al in de wereld van *Leeghwater*. Aangekomen bij de locatie, de Breezanddijk, stellen de auto's zich op in een kring rond de binnehaven, die aan de kant van de Waddenzee ligt. Het spektakel begint in het halfduister.

Een paar uur eerder meldt uw verslaggever zich op een natte en winderige namiddag bij vormgever Kees Botman. Samen met Pieter Stellingwerf vormt hij de artistieke kern van Buog, Bedenkers en uitvoerders van ongewone gebeurtenissen. Al vanaf 2002 maken zij in het noorden en oosten van het land locatietheater, vaak met veel vrijwilligers en amateurspelers. De regen en wind ondergaand en kijkend naar een Buienradar-app merkt Kees op dat het niet vanzelfsprekend is dat de voorstelling vanavond doorgaat. Ze hebben voor zichzelf een limiet gesteld van windkracht 7. De zondag daarvoor was op het randje en hadden ze de voorstelling eigenlijk al moeten annuleren omdat het te bar en boos was voor acteurs en publiek. Door onderdelen te schrappen was het toch veilig genoeg en ging het door. Het is even afwachten, maar rond vijf uur valt het besluit om de voorstelling door te laten gaan. De kustwacht voorspelt tussen 20.00 en 22.00 uur droog weer. Kees Botman vertelt vervolgens dat er op de Breezanddijk – het oude werkeiland uit de tijd van de aanleg van de Afsluitdijk – altijd een zoute wind waait.

Dit had onmiddellijk consequenties voor de theatertechniek. Door de wind zat alle apparatuur al snel onder een zoutaanslag en ontstond er sluiting in dimmers en andere apparatuur. Besloten werd om het licht met de hand te schakelen en niet te dimmen. Wat betreft het type armatuur dat ze gebruiken is Botman duidelijk. 'Met Parren en dergelijke begin je hier niks,' zegt hij. Niet alleen vanwege de inwerking van de elementen op het materiaal, maar ook omdat de afstand tussen publiek en scène groot is. Om die reden werken ze alleen met 2 kW gasontladingslampen en Xenon-volgsports.

Logistiek

Dit grootste project ooit voor Buog begon met de locatie die hen inspireerde: aan de zoetwaterkant van de dijk wordt een experimentele Blue Energy centrale gebouwd, die letterlijk uit de botsing tussen zout- en zoetwater elektriciteit haalt. Men noemt het verschijnsel ook wel 'reversed electro dialysis'. Het zoute water met positieve natriumdelen en negatieve chloordelen wordt door het zoetwater gedreven. Hierdoor gaan de positieve delen naar links en de negatief geladen delen naar rechts waardoor er een elektrische spanning wordt opgewekt. Dit gegeven van de experimentele centrale inspireerde Stellingwerf en Botman voor de locatie en het verhaal. Maar op de Breezanddijk is niets, helemaal niets: geen water, elektriciteit of andere nutsvoorzieningen. Dat moest allemaal geregeld worden, samen met een vergunningstraject waar je u tegen zegt. Het gaat hier om een

De voorstelling speelt in de binnehaven aan de kant van de Waddenzee. Vissers hebben daar palen geslagen waarop steigers zijn gebouwd. | FOTO: © RUBEN VAN VLIET |

Hoofdrolespeler Bert Visscher tijdens de voorstelling. | FOTO: © RUBEN VAN VLIET |

beschermd natuurgebied, dus moesten ze een milieuarportage laten maken over onder meer de trek van vleermuizen. In het productiekantoor hangt een formulier om in de zeebodem gevonden bommen te melden! Vanwege de veiligheid van de dijk mogen ze geen haring in de grond slaan en de verkeersveiligheid op de dijk, waar 130 km geldt, mag geen moment in gevaar komen. De inzet van standaard BHV'ers is niet genoeg omdat de hulpdiensten zo ver weg zijn. Derhalve worden goed geschoolde ambulanceverplegers ingezet. Iedere dag moet water gehaald worden om de wc's door te spoelen. *Leeghwater* is een locatieproject met risico's op alle fronten: het weer, de logistiek, de organisatie én het zakelijke. Ook al kregen ze voor dit project verscheidene subsidies, Botman en Stellingwerf zijn in essentie zelfstandig cultureel ondernemers die flink het schip in kunnen gaan bij een grote tegenslag. Maar ze hebben nu tien voorstellingen gehad en zijn gematigd positief. Ze vertrouwen erop dat er geen grote rampen meer gebeuren en dat ze financieel quitte spelen: elke avond is het volle bak!

Barre omstandigheden

Leeghwater speelt in en op het water van de binnenhaven aan de Breezanddijk. Vissers hebben de palen geslagen waarop steigers en 'eilandjes' zijn gebouwd die als speelplek dienen voor de hoofdrolspelers. Maar eigenlijk wordt de hele haven gebruikt, want overal bevinden zich ook nog de amateurspelers. Rond dit enorme speelveld van 150 bij 300 meter is plaats voor maximaal 250 auto's. Tussen de parkeerplekken zijn in totaal 19 houten torentjes gebouwd waarin lampen en luidsprekers verborgen zitten, vooral ook om ze af te schermen van de elementen. De meeste grote schijnwerpers worden vanaf de eilandjes als volgspots bediend. Het lichtplan is eenvoudig en effectief, met alleen de standen aan en uit. Het geluid is een ander

verhaal. Dat bestaat uit meerdere lagen. Allereerst is er het radiostation, waarop een verslaggever (een acteur) de boel aan elkaar praat met informatie over de aanstaande 'opening van de energiecentrale' en in afwachting van de 'hoogwaardigheidsbekleders' interviews houdt met de 'genodigden' (het publiek in de auto's). Een tweede laag is de live muziek die het ritme van de voorstelling bepaalt. Een derde laag zijn de acteurs met hun zendermicrofoons: in de voorstelling wordt veel gesproken en gezongen. Er is het geluid van de watervoertuigen en andere vehikels en ook de grote groep amateurspelers doet een flinke duit in 't zakje. Het geluid is op drie manieren te volgen: onverstekt als je in de buurt van de band en de amateurspelers buiten je auto staat, via de in de torentjes ingebouwde speakers en via de radiozender. Het geluid uit de radio en de speakers is met een delay (tijdsvertraging) gelijk gezet. Volgens technisch producent Rutger Bergboer, door zijn werk bij de Lunatics en zijn eigen groep Prins te Paard een ervaren man in locatietheater, is het niet zozeer technisch een lastige klus, maar vooral logistiek. Voor de zendermicrofoons is vooral het bereik problematisch en vanwege de invloed van water en wind moet alles goed ingepakt zijn, anders heb je vrijwel onmiddellijk een probleem. De uitgestrektheid van het terrein veroorzaakt bij uitstrek hoofdpijn. De kleinste storing kan uren werk kosten: een technicus moet op de fiets langs de vele techniektorentjes en de honderden meters kabels om een probleem te traceren en op te lossen. In totaal hebben ze een kilometer krachtkabel en ruim vijf kilometer 220-kabel gebruikt. Bovendien is het raadzaam om veel reserveonderdelen in voorraad te hebben: naar de dichtstbijzijnde techniekleverancier is het minimaal drie kwartier rijden. Naast decor en techniek hebben ze ook nog een complete infrastructuur opgebouwd voor de 100 medewerkers en rond de 1000 toeschouwers per avond. ▶

De afstanden zijn groot dus er moet 'groot' gespeeld worden. | FOTO: © RUBEN VAN VLIET |

Kleurrijke bouwsels

Helaas zit de kustwacht er flink naast met zijn voorspelling. Het regent en waait vrijwel de hele voorstelling, waardoor het spektakel wel te horen maar niet optimaal te zien is, zeker niet als je in de auto blijft zitten. Regisseur Pieter Stellingwerf engageerde cabaretier Bert Visscher voor de hoofdrol van ingenieur Leeghwater. De ingenieur heeft een bijzondere energiecentrale ontworpen die op het punt staat geopend te worden door de koning en koningin. Eén visser blijft zich echter verzetten tegen de ingebruikneming van de centrale. Zijn (vereiste) handtekening blijft uit en de koninklijke hoogheden weigeren de openingsplechtigheid te verrichten. De voorstelling richt zich vervolgens op de pogingen van de ingenieur om de vissersfamilie te overreden. Het zal geen verbazing wekken dat het verhaal vooral in beelden is gegoten, mooie beelden wel te verstaan. De eilandjes en steigers in de binnenhaven zijn in het licht ongepolijste, kleurrijke bouwsels, met allerlei beweegbare onderdelen. De afstand tussen de 'eilandjes' onderling en het publiek heeft een vervreemdend effect, temeer daar steeds van set naar set wordt geschakeld en overall scènes en personen uit het donker opduiken. Zo heeft Bert Visscher een spectaculaire opkomst met een Flyboard, een nieuwe watersport-rage, waarbij een zeer krachtige waterstroom ervoor zorgt dat je meters boven het water zweeft. Wat spel betreft vereist de afstand tussen acteurs en publiek een extreme speelstijl. Complicatie is dat Bert Visscher, geen acteur maar cabaretier, andere opvattingen over 'groot spelen' heeft dan de professionele acteurs. Het 'groot spelen' is iets waar de regisseur naar mijn mening niet helemaal uit is gekomen. Je ziet acteurs van soms wel 100 meter afstand grote armgebaren maken, maar door de veelvuldige herhaling doet dat op een gegeven moment geforceerd aan. Het was wellicht een oplossing geweest om in het spel aansluiting te zoeken bij de live muziek en het ritme dat voorhanden is: de band Zijlstra zorgt onafgebroken voor de juiste dynamiek. Om redelijk zicht te hebben sta ik de hele avond buiten, soms onder het afdakje van de band, één van de weinige droge plekjes op het terrein. Ik kan ze minutieus volgen. Het klinkt erg goed. En het moet gezegd, ook de acteurs blijven ondanks alle ontberingen in regen en wind

erg duidelijk en zuiver zingen zoals te horen is via de monitor van de band. Ik had de voorstelling graag bij beter weer gezien, zodat meer mensen uit hun auto's waren gestapt en er meer het gevoel zou zijn van interactie tussen spelers en publiek. Geheel doorweekt en tot op het bot verkleumd, maar ook voldaan door deze al met al unieke ervaring, stap ik na de slotscène in de auto om de onvermijdelijke vertrekfile voor te zijn en vooral om weer op temperatuur te komen. ◀

www.buog.nl

Artistiek team

Regie	Pieter Stellingwerf
Vormgeving	Kees Botman
Auteur	Jan Veldman
Componist	Jan Tekstra
Muzikaal leider	Jeroen Zijlstra
Kleding	Aafje Horst

Jonge makers

Spelregie amateurs	Esther van Til
Vormgeving	Jorrit Boonstra
Stem, muziek amateurs	Cyrelle Faile
Research radio	Brenda Bruin

Spelers

Bert Visscher, Jan Tekstra, Albert Secuur,
Margreet Boersbroek, Hanneke Last

Productie en techniek

Hoofd	Kees Botman
Licht	Piet de Koning
Geluid	Simon Gerlofsma, Ron Aarts
Technische productie	Rutger Bergboer